



# Retspsykiatriske forløb: Socialfaglige udfordringer i hverdagen

Else Marie Kjær, socialrådgiver, Psykiatrisk Center Sct. Hans; Jette Møllerhøj, leder, ph.d. Kompetencecenter for Retspsykiatri; Liv Os Stølan, projektleder, cand.polit., Kompetencecenter for Retspsykiatri

Kontakt: else.marie.kjaer@regionh.dk

## Lov om social service

### § 1. Formålet med denne lov er

- 1) at tilbyde rådgivning og støtte for at forebygge sociale problemer,
- 2) at tilbyde en række almene serviceydelser, der også kan have et forebyggende sigte, og
- 3) at tilgodese behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Stk. 2. Formålet med hjælpen efter denne lov er at fremme den enkeltes mulighed for at klare sig selv eller at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten.

Nedenstående cases er konstruerede på baggrund af en række forløb og erfaringer fra socialrådgivere, der arbejder i retspsykiatrien:

## CASE 1

### Baggrund og sociale forhold:

- 45-årig mand, med permanent opholdstilladelse i Danmark (familiesammenført som 15-årig)
- Har en erhversuddannelse og var i arbejde frem til en ulykke for flere år siden
- Skilt; voksne børn, mor, moster
- Boligløs

### Retslig status:

- Anbringelsesdom (pga. berigelseskriminalitet, røveri og brud på våbenlov)
- Tidligere idømt flere fængselsdomme

### Psykiatrisk og somatisk status:

- Diagnosticeret med skizofreni og afhængighedssyndrom; god sygdomsindsigt
- Varige fysiske og kognitive skader efter en ulykke
- Misbrug af alkohol og stoffer

### Aktuelle problemstillinger:

- Har stor gæld pga. sagsomkostninger, diverse ekspreslån, køb af mobiltelefoner m.m.
- Modtager kontanthjælp, trækkes for værdien af kost og logi
- Førtidspension søges i opholdskommune, anden kommune er handlekommune
- Der gives afslag på ansøgning om førtidspension, idet der ikke kan iværksættes jobtræning/praktik pga. anbringelsesdom

## CASE 2

### Baggrund og sociale forhold:

- 39-årig mand, dansk statsborger af ikke-etnisk dansk oprindelse
- Godkendt til § 108 botilbud og har boet på flere forskellige bosteder. Nu boligløs. Folkeregisteradresse i opholdskommune, anden handlekommune
- Spinkelt netværk med sporadisk kontakt til mor og søster
- Afventer nu bolig (og udskrivelse) på 3. år

### Retslig status:

- Flere tidligere behandlingsdomme
- Fire sigtelser for vold mod personale under aktuelle indlæggelse

### Psykiatrisk og somatisk status:

- Kendt i psykiatrien gennem 20 år
- Mange indlæggelser på psykiatriske afdelinger
- Diagnosticeret med paranoid skizofreni; begrænset sygdomsindsigt
- Mangeårigt stofmisbrug; ingen motivation om stoffrihed

### Aktuelle problemstillinger:

- Er meldt færdigbehandlet og klar til udskrivelse, men kan ikke boligplaceres pga. sigtelser for vold og trusler mod personale

## CASE 3

### Baggrund og sociale forhold:

- 24-årig mand med midlertidig opholdstilladelse i Danmark
- Opvækstforhold ukendt; gennemført 9. klasse
- Yderst spinkelt netværk (mor, mindreårig bror)
- Boligløs, netop godkendt til § 107 botilbud (har folkeregisteradresse på psykiatrisk hospital)

### Retslig status:

- Behandlingsdom (pga. tyveri, indbrud og trusler om vold)
- Tidligere ungdomsfængsel/ungdomssanktion

### Psykiatrisk og somatisk status:

- Kendt i psykiatrien de sidste seks år
- Diagnosticeret med paranoid skizofreni; ringe sygdomsindsigt
- Har erfaring med misbrug af stoffer, er nu stoffri

### Aktuel problemstilling:

- Modtager kontanthjælp
- Efter nogle måneders absentering bringes han tilbage med politiets hjælp, stærkt psykotisk og selvskadende. På grund af den psykiske tilstand har patienten ingen adgang til computer eller mobiltelefon. Er fritaget fra Digital Post. Der findes intet billed-ID. Kontanthjælp skal søges på ny via borger.dk, ligesom der skal etableres personlig kontakt til jobcentret. Dokumentation fra banken skal vedlægges. Det er ikke muligt at opfylde betingelserne for selve ansøgningen, trods det, at patienten vil være berettiget til at modtage kontanthjælp

## CASE 4

### Baggrund og sociale forhold:

- 28-årig mand
- Bor hos mor, ønsker botilbud i en anden del af landet

### Retslig status:

- Behandlingsdom, nu i ambulans behandling (dom pga. alvorlig personfarlig kriminalitet mod ansat på bosted)

### Psykiatrisk og somatisk status:

- Diagnosticeret med paranoid skizofreni; fysisk funktionsnedsættelse
- Lavt funktionsniveau og har behov for hjælp og støtte til mange praktiske ting (fx må følges til aftaler; have hjælp til at åbne post)

### Aktuelle problemstillinger:

- Modtager kontanthjælp, har fået afslag på ansøgning om førtidspension. U hensigtsmæssigt at sende ny ansøgning om førtidspension før spørgsmålet om flytning til anden landsdel er afklaret
- Manglende klarhed i ansvars- og arbejdsfordeling mellem kommunens Handicapenhed og Psykiatrienhed
- Konsekvenser: ansøgning om bolig udsættes; ansøgning om støttekontaktperson ikke realitetsbehandlet; patienten har ikke kompetencer til at møde alene til samtaler i jobcentret, men bliver trukket i kontanthjælp ved manglende fremmøde
- Kommunale samarbejdspartnere udtrykker, at patienten virker skræmmende, og at de er bange for ham

En stabil boligsituation er en væsentlig **beskyttende faktor i forhold til kriminalitet**, og er forudsætningen for at stabilisere og forbedre fx psykisk sygdom, misbrug og det sociale netværk (Rambøll/SFI: *Hjemløsestrategien. Afsluttende rapport*. København, 2013)

### Risikofaktorer i forhold til kriminalitet er fx

- Lav selvkontrol/impulsstyring; psykiatriske lidelser
- Manglende uddannelse og manglende tilknytning til arbejdsmarkedet
- Alkohol- og stofmisbrug
- Økonomiske problemer/gæld
- Ustabil boligsituation
- Manglende eller ustabil socialt netværk

(Jørgensen, T.T et. al: *Risikofaktorer, effektevalueringer og behandlingsprincipper*. En forskningsoversigt. Justitsministeriets Forskningskontor, 2012)